

ANKARA MEBUSU AHMET İHSAN (PEHLİVANLI) BEY

Yard. Doç. Dr. Hamit PEHLİVANLI*

ÖZET

Ahmet İhsan Pehlivanlı, Cumhuriyeti ilan eden ikinci meclise Ankara mebusu olarak girmiş ve bu görevine üçüncü mecliste de devam etmiştir. Milletvekili olmadan önce başarılı bir adliye mensubu olarak memleketin muhtelif yerlerinde hâkim ve savcı olarak hizmet etmiştir. Ülkenin emperyalistlerce, I.Dünya Harbi sonrası imzalanan Mondros Mütarekesi'ne dayanılarak yer yer işgal edilmesi üzerine kurulan Müdafaa-i Hukuk cemiyetlerinde görev almaktan çekinmemiştir. Kırşehir'de hâkim olarak bulunduğu sırada Kırşehir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kuruluşunda rolü olduğu bilinmektedir. Nitekim bu hizmetlerinin karşılığı olarak Cumhuriyetin ilânından sonra İstiklâl Madalyası ile taltif edilmiştir. Hem hukukçu, hem siyasetçi, hem de çeşitli devlet kademelerinde bürokrat olarak çok başarılı bir hayat geçirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahmet İhsan Pehlivanlı, Abdurrahman Bey Obası, Keskin, Kırşehir Müdafaa-i hukuk Cemiyeti, Dâhiliye Vekâleti Hukuk Müşaviri.

AHMET İHSAN PEHLIVANLI WHO HAS ENTERED TO THE SECOND TURKISH PARLIAMENT

ABSTRACT

Ahmet İhsan Pehlivanlı who has entered to the second parliamentary that announced the Republic, and went on this duty at the third Parliament as well. Before being of Member of Parliament, he has served as a successful judicial member in passim of the country as judge and prosecutor. He has not feared for taking charge in the Communities of Guard Law in accordance with the country's occupied in patches on the basis of the Mondros Armistice Agreement that was signed I. World War by the Imperialists. When he was as a judge in Kırşehir, it is known that he played a part for establishing of the Community of Guard Law (Müdafai Hukuk Cemiyeti). Thus, in remuneration for these services, he was rewarded with the War of Independence Medal after the Proclamation of

* Kırıkkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Öğretim Üyesi.

the Republic. He has had a successful life as a jurist, politician, and bureaucrat in the several Government grades.

Key Words: Ahmet İhsan Pehlivanlı, large tent of Abdurrahman Bey, Keskin, Kırşehir Community of Guard Law (Müdafai Hukuk Cemiyeti), Legal Advisor of Ministry of Internal.

GİRİŞ:

Ahmet İhsan Pehlivanlı, Cumhuriyeti ilân eden ikinci meclise Ankara mebusu olarak girmiş ve bu görevine üçüncü mecliste de devam etmiştir. Milletvekili olmadan önce başarılı bir adliye mensubu olarak memleketin muhtelif yerlerinde hâkim ve savcı olarak hizmet etmiştir. Ülkenin emperyalistlerce, I.Dünya Harbi sonrası imzalanan Mondros Mütarekesi'ne dayanılarak yer yer işgal edilmesi üzerine kurulan Müdafaa-i Hukuk cemiyetlerinde görev almaktan çekinmemiştir. Kırşehir'de hâkim olarak bulunduğu sırada Kırşehir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kuruluşunda rolü olduğu bilinmektedir. Nitekim bu hizmetlerinin karşılığı olarak Cumhuriyetin ilânından sonra İstiklâl Madalyası ile taltif edilmiştir. Hem hukukçu, hem siyasetçi, hem de çeşitli devlet kademelerinde bürokrat olarak çok başarılı bir hayat geçiren İhsan Bey'in hayat hikâyesini vesikaların imkân verdiği ölçüde ortaya koymaya çalıştık

A-DOĞUMU VE TAHSİL HAYATI:

İhsan Bey 1885(1301) yılında Keskin'in Abdurrahman Bey Obası Köyü'nde dünyaya gelmiştir.¹ Babası Rıza Bey, annesi Tayyibe (Hanım) Hanım'dır. İlkokulu köyündeki okulda tamamlamıştır. İlkokuldan sonra Kırşehir İdadisi'ne kayıt olmuştur. Buradaki sınıflarını 1901(1317) tarihinde “*aliyyü'l-a'lâ*” (pekiyi) derecesi ile başarmıştır. Daha sonra Ankara İdadisi'ne naklen geçerek lise tahsilini burada pekiyi derece ile tamamlamıştır. Diplomasını (şahadet name) Ankara'nın yedi senelik idadisinden 1903 (1319) senesinde almıştır. Lise tahsilinden sonra 1904 (1320) yılında İstanbul Hukuk Mektebi imtihanlarına girerek kazanmıştır. Dört yıllık bir tahsilten sonra 1908 (1324) yılında burayı da pekiyi derece ile bitirmiştir.

¹ Abdurrahman Bey Obası Köyü, bugün Bey Obası adını taşımaktadır. Köy Kırıkkale Vilayeti'nin Balışeyh Kazası'na bağlıdır. Bu çalışmalarım sırasında yardımcılarından dolayı İhsan Bey'in yeğeni Jeoloji Mühendisi Rıza, torunları Avukat Gündüz ve Diş Hekimi Nejat Pehlivanlı beylere teşekkür ederim.

B-MESLEK HAYATI:

İhsan Bey, Emekli Sandığı Sicil dosyasındaki kayıtlardan anlaşıldığına göre Hukuk Fakültesi'ne girmeden önce de devlet memuriyeti yapmıştır. Kayıtlara göre 14 Eylül 1904 (1 Eylül 1320) ile 11 Temmuz 1905 (28 Haziran 1321) tarihleri arasında Beyoğlu Bidâyet Mahkemesi İkinci Hukuk Kalemî Mümeyyizliği (kâtipliği) görevini yapmıştır. 12 Temmuz 1905 (29 Haziran 1321) ile 7 Eylül 1909 (25 Ağustos 1325) tarihleri arasında da Beyoğlu Hukuk mahkemesi 5. Sınıf Zabıt Kâtipliği görevinde bulunmuştur.² Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra memleketin muhtelif yerlerinde hâkimlik mesleğini icra etmiştir. 27 Eylül 1909(14 Eylül 1325) yılında Bergama Bidâyet (Asliye) Mahkemesi Ceza Reisliği'ne tayin olunmuştur. Burada 21 Temmuz 1910 (8 Temmuz 1326) tarihine kadar vazife yaptıktan sonra, kendi isteği üzerine Sungurlu Bidâyet (Asliye) Mahkemesi Ceza Reisliği'ne tayin edilmiştir. Sungurlu'da 20 Ağustos 1920'den (7 Ağustos 1326) 19 Mayıs 1923'e (6 Mayıs 1329) kadar görev yapmıştır. Üç yıllık bir görevden sonra Giresun Bidâyet (Asliye) Mahkemesi Ceza Reisliği'ne atanmıştır. Burada da 16 Haziran 1913 (3 Haziran 1329)'ten 2 Mart 1916 (18 Şubat 1331)'ya kadar hizmet etmiştir. 23 Mart 1916 (10 Mart 1332) yılında Akçaabat Bidâyet (Asliye) Mahkemesi başkanlığına tayin edilmiş ve 5 Nisan 1918'e (5 Nisan 1334) kadar görevde kalmıştır. 20 Nisan 1918 (20 Nisan 1334) yılında ise yine kendi isteği ile Kırşehir Bidâyet Mahkemesi Azalığına (üyeliğine) tayin edilmiştir. "**TBMM. İkinci Devre-i İntihabiyede Aza İntihab Olunan Zevat-ı Kirama Mahsus Muhtasar Tercüme-i Hâl Varakası**"nda³ İhsan Bey'in kendi el yazısı ile yazdığı biyografisinde bu tarih 1334 gösterilmektedir. Daha sonra Latin harflerine çevrilmiş "**T.B.M.M. Azasının Tercüme-i Hâl Kağıdı Örneği**"nde ise 1335 olarak gösterilmiştir. Muhtemelen bu tarih, çeviri sırasında yanlış çevrilmiştir. Kırşehir'de 7 Temmuz 1920 yılına kadar çalışmıştır. 16 Eylül 1920 (1336) senesinde Kengiri (Çankırı) Livası Müdde-i Umumiliği'ne (savcılığına) tayin olunmuştur. Buradaki görevi ise 17 Kasım 1920 tarihine kadar sürmüştür. Aynı yıl içinde 22 Kasım 1920'de ise Ankara İstinaf Mahkemesi Azalığına (**Dava mahkemeleri ile temyiz mahkemeleri ara-**

² T.C Emekli Sandığı Arşivi, İhsan Pehlivanlı'nın MT.002933 Numaralı Sicil Dosyasındaki "**hizmet çizelgesi**".

³ T.B:M.M. Arşivi, Ahmed İhsan Bey'in 448 numaralı sicil dosyasındaki "**TBMM. İkinci Devre-i İntihabiyede Aza İntihab Olunan Zevat-ı Kirama Mahsus Muhtasar Tercüme-i Hâl Varakası**" ve "**T.B.M.M. Azasının Tercüme-i Hâl Kağıdı Örneği**".

sındaki mahkeme) tayin edilmiştir. Ankara’da 22 Şubat 1922 yılına kadar hizmetine devam etmiştir. 1909(1325) yılından 1920 (1336) yılına kadar geçen süre içerisinde mahkeme başkanlığı, mahkeme üyeliği ve savcılık görevlerinde aralıksız çalışmıştır. Ankara İstinaf Mahkemesi azalığından 1922’de (1338) Çorum İstinaf Mahkemesi Müdde-i Umumiliği’ne tayin edilmişse de yeni görevi kabul etmediği için müstafî addedilmiştir. Bundan bir ay sonra Kayseri Bidâyet Mahkemesi Hâkimliği’ne tayin olunmuşsa da bu görevi de kabul etmeyerek istifa etmiştir. 4 Haziran 1922’de Dâhiliye Vekâleti Teftiş Heyeti Mümeyyizliği’ne nakledilerek 4 Mart 1923’e kadar bu görevi ifa etmiştir. Mart 1923 (1339) yılında teşkil edilen Dâhiliye Vekâleti Hukuk Müşavirliğine terfian tayin edilmiştir (8 Mart 1923).⁴ Milletvekilliği sırasında 16 Nisan 1928 yılı itibariyle isteği üzerine kendisine emekli maaşı bağlanmıştır.⁵ İhsan Bey milletvekilliğinden ayrıldıktan sonra, Sıhhat ve Muavenet Vekâleti Hukuk Müşavirliği yapmıştır. Bu göreve ilk tayini 9 Ağustos 1931’dir. 31 ağustos 1934 yılına kadar burada çalıştıktan sonra görevinden ayrılmıştır. Daha sonra aynı göreve 1 Haziran 1935’te yeniden başlamış ve 4 Temmuz 1939’a kadar vazifesine devam etmiştir.⁶ 3 Temmuz 1939 tarihinde Devlet Şurası (Danıştay) azalığına tayin edilmiştir. 5 Temmuz 1939’da başladığı bu görevine 28 Nisan 1946 yılına kadar kesintisiz devam etmiştir. 24 Nisan 1946 yılı itibariyle Danıştay 3.Daire Başkanlığı’na tayin edilmiştir. 29 Nisan 1946’da başladığı bu vazifesine de 13 Temmuz 1950 yılında yaş haddinden emekli oluncaya kadar devam etmiştir.⁷

İhsan Bey 16 Şubat 1341 (1925) tarihinde Türk Tayyare Cemiyeti Müteşebbis Heyeti arasında yer almıştır.⁸ Aynı zamanda Türk Eğitim Derneği’nin de kurucu üyelerindendir. Uzun süre Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Sekreterliği yapmıştır.⁹

⁴ T.C Emekli Sandığı Arşivi, A. İhsan Pehlivanlı’nın Mülki Tasnif (MT) no: 002933 numaralı sicil dosyasındaki “**hizmet çizelgesi**”.

⁵ A.g.a., MT. No:108.718 numaralı sicil dosyasındaki “**hizmet çizelgesi**” (Emekliliğine esas hizmet süresi: 25 sene, 7 ay, 24 gündür. Emekli aylığı miktarı:50 lira.)

⁶ A.g.a., MT. No:108.718. (Bu göreve 120 lira maaşla başlamıştır. 1939 yılında görevden ayrıldığında maaşı 225 liradır.)

⁷ A.g.a., MT. No:108.718.(Danıştay’daki sicil no:195’tir. 5 Temmuz 1939’da daha önceki emekli maaşı kesilerek yeni atandığı görevinin maaşını almaya başlamıştır. Danıştay üyeliğine başladığı zaman maaşı:10.000 liradır. 3. daire başkanı oluncaya kadar maaşı 12.500 liraya çıkmıştır. III. Daire başkanı olduğunda ise maaşı 15.000 liraya yükselmiştir.)

⁸ Türk Hava Kurumu Tüzüğü, T.H.K. Basım Evi, s.34.

⁹ “**Dost İhsan İhsan Pehlivanlı**”, Ulus, 5 Ocak 1961, 41. Yıl, No:13418, s.2.

C- SİYASÎ HAYATI:

a- II. Dönem TBMM Üyeliği:

Dâhiliye Vekâleti Hukuk Müşavirliği'nde 10 Ağustos 1923 tarihine kadar çalışmış ve 1923 yılında yapılan II. Devre milletvekili seçimlerinde Ankara Mebusluğu'na seçilmiştir. Kendi eliyle yazdığı bir yazıda şöyle demektedir: “*siyasî vazife deruhte etmedim. Evvelki meclislerde aza olarak bulunmadım*”. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi daha önce herhangi bir siyasi vazife almadığı gibi önceki meclislerde de milletvekili olarak görev yapmamıştır.¹⁰ Bu seçimlerde Ankara milletvekilliğine 24 kişi aday olmuştur. Seçim sonuçlarını gösteren mazbata incelendiğinde Ahmet İhsan Bey'in yüksek miktarda delege oyu alarak milletvekili seçildiği görülmektedir. Mustafa Kemal Atatürk ve Ali Fuad (Cebesoy) Paşa'dan sonra en yüksek oyu almıştır. Mazbatadan anlaşıldığına göre Mustafa Kemal Paşa 595, Ali Fuad Paşa 582 oy alırken, İhsan Bey 407 oy alarak üçüncü sıradan milletvekili seçilmiştir.¹¹ Seçim sonuçları vali vekilinin başkanlığında, Ankara Vilâyeti Meclisi tarafından 2 Ağustos 1923 tarihinde bir heyet huzurunda 942 numara ile zapt altına alınmıştır. İhsan Bey'in seçim mazbata

¹⁰T.B:M.M. Arşivi, İhsan Bey'in 448 numaralı sicil dosyası; (*Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından milletvekillerine verilen kimlik kartında (Osmanlı Harfleriyle) “İkinci Devre-i İntihabiye - 11 Ağustos 339” kaydı bulunmaktadır. Kimlik kartının diğer sayfasında da İhsan Bey'in kalpaklı ve kravatlı bir fotoğrafı ile “Ankara Mebusu İhsan Bey” yazısı bulunmaktadır. İki sayfada da meclisin mührü bulunmaktadır. III. İntihap devresine ait kimlik kartında ise Latin harfleriyle “Türkiye Büyük Millet Meclisi-Azasına Mahsustur-Üçüncü İntihap Devresi” yazılıdır. Diğer sayfada ise başı açık ve kravatlı olarak bir fotoğrafı, parantez içerisinde “Ankara”, parantez dışında da “İhsan Bey” yazısı vardır. Meclisin mührü ile mühürlenmiştir. Bkz. Eklerdeki kimlik kartları fotokopileri); Kâzım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, TBMM Vakfı yayını no:3, TBMM-II. Dönem,1923 -1927, III. cilt, Ankara 1995, s.83-84.*

¹¹A.g.a., Ahmet İhsan Bey'in 448 numaralı sicil dosyasındaki milletvekili mazbatası. Mazbatadaki çizelgeye göre Ahmed İhsan Bey'in Ankara merkez ve kazalarından aldığı oy dağılımı şöyledir: Ankara Kazası:62, Ayaş:4, Beypazarı:2, Bala:42, Haymana:70, Çıbık (Çubuk):25, Zir:8, Kalecik:57, Keskin:70, Nallıhan:0, Yabanabad:67. **Toplam:407**. Bu seçimlere Mustafa Kemal Paşa Büyük Millet Meclisi Reisi sıfatıyla, Ali Fuad Paşa, Büyük Millet Meclisi Reisi Sanisi sıfatıyla, İhsan Bey Dâhiliye Nezâreti Hukuk Müşaviri sıfatıyla girmişlerdir. 5 kişi mebus sıfatıyla, üç kişi eşraf olarak girmiştir. Bir kişi Ankara meclis-i umumi-i vilâyet azası olarak girmiştir. On iki kişi ile ilgili herhangi bir sıfat veya görevden bahsedilmemektedir. 24 milletvekili adayının aldıkları oylar: (Beypazarlı Mustafa Bey:372, Kınacızâde Şakir Bey:345, Ankara'lı Ömer Mümtaz Bey:299, Şeyh Şemseddin Efendi:286, Kalecik'ten Hacı Abdur Efendi:165, Nallıhan'dan Ahmed Bey:162, Bâlâ'lı Haydar Bey:160, Yabanabadlı Muharrem Bey:115, Beynamlı Hacı Mustafa Efendi:29, Müfti-i Sabık Rifat Efendi:19, Atga Hanım Efendi:16, Ayaşlı İbrahim Bey:4, Yedigârzâde Naşit Efendi:4, Serattarzâde Rasim Efendi:3, Hacı Ahmed Efendi:2, Müfti Hacı Atıf Efendi:1, Kütahya Gazisi Tulluzâde Hacı İbrahim Efendi:1, Kütükcüzâde Feyzi Efendi:1, Kalecik'li Sırrı Bey:1, Yabanabadlı Yusuf Kemal Bey:1; ayrıca bkz. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi-1925-1926-, Matbaa-i Amire, İstanbul 1926, s.70.

tarihi 29 Temmuz 1923'tür. İhsan Bey TBM Meclisi'ne 11 Ağustos 1923 tarihinde katılmıştır. Mazbatası Meclis Umumi Heyetince (genel kurul) 13 Ağustos 1923 (12.8.1339) tarihinde tasdik edilmiştir.¹²

Dâhiliye Vekâleti Hukuk Müşavirliği 4482 tarih ve 22 Temmuz 1340(1924) tarihli yazısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkâtâbet-i Âliyesi'ne müracaat ederek İhsan Bey'in milletvekili seçilmesi ve meclise iltihakı hakkında bilgi talebinde bulunmuştur.¹³ Türkiye Büyük Millet Meclisi Baş Kâtipliği ise 26 Temmuz 1340(1924)tarihinde Başkâtip Vey-sel imzasıyla cevap vermiştir. Cevabî yazıda, Ankara Mebusu İhsan Bey'in dosyasına bakıldığını, İhsan Bey'in “**29 Temmuz 339 tarihli mazbata ile 11 Ağustos 339 tarihinde meclise iltihak ederek 13 Ağustos 339 tarihli üçüncü ictimain birinci celsesinde mebusluğunun tasdiki icra kılınmış olup**” diye yazılmıştır.¹⁴

b- Meclis Komisyonlarındaki Görevleri ve Diğer Yükümlülükleri:

İhsan Bey Milletvekili seçildikten sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi içerisinde birçok ihtisas komisyonunda görev almıştır. Ayrıca çeşitli konularda meclisi temsilen vazifeler icra etmiştir. İkinci Dönem Millet Meclisi'nde yaptığı görevleri şöyle sıralayabiliriz:¹⁵

- a- 11 Ağustos 1339 (1923) Beşinci şubeye seçilmiştir.
- b- 14 Ağustos 1339 Dâhiliye Encümenine,
- c- 15 Ağustos 1339 Kavanin-i Maliye Encümeni üyeliğine¹⁶,
- d- 19 Ağustos 1339 Memurin-i Muhakemât Encümenine,
- e- 5.12. 1339 Adliye Encümenine,
- f- 5.12.1339 Kavanin-i Maliye Encümeni üyeliğine,
- g- 3.10 1339 tarihinde İstanbul'un kurtuluş merasimine meclis adına görevlendirilmiştir.
- h- 4 Mart 1340 (1924) Adliye Encümenine,

¹² A.g.a., İhsan Bey'in 448 numaralı sicil dosyası.; Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, TBMM. Vakfı yayın no:3, TBMM-II. Dönem, 1923 -1927, III. cilt, Ankara 1995, s.84.

¹³ A.g.a. İhsan Bey'in 448 numaralı sicil dosyası.

¹⁴ A.g.a.,İhsan Bey'in 448 numaralı sicil dosyası.

¹⁵ A.g.a.,İhsan Bey'in 448 numaralı sicil dosyası; Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, TBMM Vakfı yayın no:3, TBMM-II. Dönem,1923 -1927, III. cilt, Ankara 1995, s.84.

¹⁶ Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi -1925 -1926, Matbaa-i Amire, İstanbul 1926, s.80.

- i- 11.3.1340 Memurin-i Muhakemât tetkik heyetine,
- j- 1 Teşrin-i Sani (Kasım) 1340 2.şubeye,
- k- 2 Teşrin-i Sani 1340 Kavanin-i Maliye Encümeni üyeliğine,
- l- 19.11.1340 Memurin-i Muhakemât Encümenine,
- m-3.2.1340 Kanun-ı Esasi (Anayasa) Encümenine,
- n- 2 Teşrin-i Sani 1340 2.Şubeye,
- o- 2 Teşrin-i Sani 1341 Kavanin-i Maliye Encümeni üyeliğine,
- p- 4.11.1341 Kavanin-i Maliye Encümeni kitabetine,
- q- 12. Teşrin-i Sani 1341 Memurin-i Muhakemât Heyetine,
- r- 1 Teşrin-i Sani 1926 2.Şubeye,
- s- 2 Teşrin-i Sani 1926 Kavanin-i Maliye Encümenine,
- t- 5 Teşrin-i Sani 1926 Kavanin-i Maliye Encümeni Mazbata muhar-
rirlığıne,
- u- 15 Teşrin-i Sani 1926 Memurin-i Muhakemât Encümenine,
- v- 3 Teşrin-i Sani 1926 Meclis-i Alin'in tebrikatını Reis-i Cumhur Haz-
retlerine tebliğe memur edilmiştir,
- y- 14 Mayıs 1927 Memurin-i Muhakemât Encümeni'ne seçilmiştir.

İhsan Bey'in milletvekilliği sırasında mecliste aktif olduğunu görüyo-
ruz. Yukarıda zikrettiğimiz meclis komisyonundaki görevlerinin dışında
birçok kanun teklifi de vererek meclisin yasama çalışmalarına katkılar sağ-
lamıştır. Bunlardan biri 22 Şubat 1926'da "*İdare-i Umumiye-i Vilâyet Ka-
nunu*"nun 110.maddesine eklenmek üzere verdiği tekliftir.¹⁷ Bir diğeri ise
21 Nisan 1927 tarihinde "*Memurîn Kanunu*"nun 37.maddesinin deđiřti-
rilmesi ve muadil bir kanun çıkarılması hakkında verdiği tekliftir.¹⁸ Ayrıca
seçim bölgesinin meselelerine çok önem verdiđini ve her vesile ile bunla-
rı meclise taşıdığını görüyoruz. Meclis Başkanlığına verdiği 21 Nisan 1925
tarihli bir önergede "*Ankara-Sivas demiryolu inşaatının Yahşihan'a ka-
dar tamamlandığını görerek sevindiğini*" ifade etmiştir. Buna sevinmekle
birlikte Yahşihan'a 27 kilometre mesafede bulunan Keskin'in ticaret ve zi-

¹⁷ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 030.10.3.14.10 -3,4.

¹⁸ BCA, 030.10.3.15. 18 -3,4.

raat gelirlerini bir kat daha arttıracığından, Yahşihan-Keskin kara yolunun mutlaka 1925 senesi içinde yapılması gerektiğini de dile getirmiştir.¹⁹

Ankara Şehremaneti ödeneği ve Haymana'nın Tırnaksız Köyü'nde arzeleyen kuyusu açılması (22.5.1926) konularında da önergeleri vardır. Tırnaksız Köyü (80 -100 hane kadar) seçim bölgesi dahilindedir. Bu köyü ziyaretinde halkın sıkıntısına bizzat şahit olmuş ve susuzluktan bizar olan vatandaşın çilesini meclise taşımıştır. Müşahede ettiğine göre köylüler su ihtiyaçlarını bir kuyudan temin etmeye çalışmaktadırlar. Önergesinde kuyunun yetmediğini, **“köylülerin bir saat uzaktan arabalarla su getirerek hayvanlarına verdiklerini teessürle gördüğünü”** ifade ederek derhal Nafia (bayındırlık) Vekâleti'nin kuyu açılmasına yardım etmesini talep etmiştir. Ayrıca bu dönemde meclis genel kurulunda 18 değişik konuda söz almış ve 25 defa kürsiye çıkarak düşüncelerini açıklamıştır.²⁰

c- III. Dönem TBMM Üyeliği:

Ahmet İhsan Bey 1927 yılında yapılan III. Dönem milletvekili seçimlerinde yeniden meclise girmiştir. Seçimlerde 763 delegenin oyunu almıştır. 3 Ekim 1927'de mazbatasını alarak 1 Kasım'da (Teşrin-i sâni) meclise katılmıştır. Meclis genel kurulunda 2 Kasım 1927'de mazbatasını onaylanmıştır. III. Dönem meclis çalışmalarında da İhsan Bey'i bazı faaliyetler içinde görüyoruz. Ceza Muhakemeleri Kanunu Encümeni'nde üye olarak bulunmaktadır.²¹ Adalet komisyonunda üyelik yapmıştır. Yavuz Zırhlısı yolsuzluğu hakkında kurulan karma komisyonda görev yapmıştır. Bu dönemde de aktif bir üyelik yapmıştır. Ankara'da bulunan memurların pahalılık zammından istifade etmeleri için 61 arkadaşıyla birlikte kanun teklifi vermiştir.²² Bu önerge **“Memurîn Karma Encümeni”**ne ve **“Bütçe Encümenine”** havale edilmiştir²³. **“Ankara'da Bulunan Bilumum Memurinin 1928 Senesi Zarfında Pahalılık Zammından Müstefit Olmalarına Dair 2/60 Numaralı Kanun Teklifi”** ile ilgili uzun bir konuşma yapmıştır. Konuşmasının-

¹⁹ BCA, 030.10.7.42.55 -3, 1,2.

²⁰BCA, 030.10.8.45. 20 -1, 2,3; Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, TBMM Vakfı yayın no:3, TBMM-II. Dönem, 1923 -1927, III. cilt, Ankara 1995, s.84.

²¹ Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, TBMM-III. Dönem- 1927 -1931, I.cilt, Ankara 1995, s.187, 206, 218,300, 527.

²² BCA. 030.10.3.17.9- 2.

²³BCA. 030.10.3.17.9- 3, 4. TBMM Zabıt Ceridesi, III. Devre I.İctima, II. Cilt, Büyük Millet Meclisi Matbaası, Ankara, s.220; Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, TBMM. Vakfı yayın no:3, TBMM-III. Dönem, 1927 -1931, III. cilt, Ankara 1995, s.63.

da memurlar arasında ödemelerde yapılan dengesiz uygulamalar hususunda etraflıca bir değerlendirme yapmıştır. Eşitsizliğin kaldırılmasını talep etmiştir. Uzun konuşmasında devlet memurlarının o günkü ekonomik durumlarını ortaya koyarak, maiyet sıkıntısı çektiklerini ifade etmiştir. Konuşması hukukî bir konunun yorum ve izahı bakımından yapılmış güzel bir konuşmadır. Bu yasama döneminde de Meclis genel kurulunda 9 değişik konuda konuşma yaparak görüşünü bildirmiştir.²⁴

İhsan Bey'in meclisteki hareketliliğinin dışında bu dönemde de memleketi ve seçim bölgesi ile sıkı ilişkiler içinde olduğunu görüyoruz. Bayramlarda²⁵ köyü Abdurrahman Bey Obası'na gelerek ziyaretlerini yaptıktan sonra kazası Keskin'e de mutlaka uğrayarak halkla temaslarda bulunmaktadıdır.²⁶ Halk Fırkası'nın Keskin İlçe Başkanlığı'nda bir takım sıkıntıların çıkması üzerine İhsan Bey, mülkiye müfettişlerinden Fevzi Bey isimli bir zat ile buraya gelmiştir. İhsan Bey'in parti içerisindeki bazı meseleleri çözmesi beklenmektedir. Basında ve halkta bu yönde bir beklenti oluştuğunu görüyoruz.²⁷ Ancak bir gün sonraki Keskin Gazetesi'nin "*manalı bir dönüş*" başlıklı haberinde, parti içi çekişme ve problemlerin kolay çözülemeyeceğinin anlaşıldığı ifade edilmektedir. Gazetenin bu husustaki haberi aynen şöyledir: "*Dün Keskin'e geldiğini yazdığımız mebus İhsan Bey bugün aleele Ankara'ya dönmüştür. Anlaşılan İhsan Bey Keskin Halk Fırkası'nın kördüğümünü çözmeye inkân göremediğinden böyle çabuk dönmüştür. Bize kalırsa Keskin'in Halk Fırkası'nı yalnız başına İhsan Bey değil, Ankara Halk Fırkası'nın heyet-i mecmuası bile düzeltemez.. Biri birinin lisanını anlamayan insanlar bir arada nasıl hoşça geçinebilirler. Biz Halk Fırkası'na boşuna mı Bâbil Kulesi diyoruz.*"²⁸ İhsan Bey 1950 seçimlerinde CHP'nin Ankara Milletvekili adayı olmuşsa da seçilememiştir.²⁹

İhsan Bey "*Beyaz Şeritli İstiklâl Madalyası*"³⁰ sahibidir. Madalya telifini, Kırşehir'de mahkeme üyesi iken yaptığı hizmetlerinden dolayı Kır-

²⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, III. Devre I. İctima, III. Cilt, Büyük Millet Meclisi Matbaası, Ankara, s. 424 ; ve IV. cilt, s.185; Öztürk, a.g.e, s.63.

²⁵ Bayram Sakallı, "Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Keskin Gazetesi", Kırıkkale 1999, s.110, 155, 265.

²⁶ Sakallı, a.g.e, s.121.

²⁷ Sakallı, a.g.e, s.227.

²⁸ Sakallı, a.g.e, s.229.

²⁹ "*Dost İhsan İhsan Pehlivanlı*", Ulus, 5 Ocak 1961, 41. yıl, no:13418, s.2.

³⁰ Millî Mücadele' de cephe gerisinde olağan üstü hizmet ve yararlıkları görülen kişilere verilmek üzere çıkarılan İstiklâl Madalyalarının kurdeleleri beyazdır.

şehir Cumhuriyet Halk Fırkası İdare Heyeti yapmıştır. Cumhuriyet Halk Fırkası tarafından 13 Mart 1926 tarihinde “*Büyük Millet Meclisi Riyâset-i Celilesi’ne*” yazılan yazıda şöyle denilmektedir: “*Harekat-ı milliye ibtidasında (başlarında) Sivas’da konferansın ictimai(toplanması) sıralarında Kırşehir’nde bulunan Ankara Mebusu İhsan Bey, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’ne dâhil ve kemâl-i cesaretle halkı ikna ve irşad ve sakıt padişah Vahdettin ile Ferid Kabinesinin harekât-ı hainanesini açıktan ilân ve izah ve rakıyayı(ince-dikkatli) mesaisiyle yüzlerce halkı daire-i hükûmete celb ve İstanbul ile kat’ı alaka (ilgi kesme) ve irtibat lüzumunu temine muvaffak olmağla beraber kuvay-ı milliyenin celb(millî kuvvetlerin çağırılması) ve cemi(toplanması) ve bitteslim cepheye sevki hususâtında fevkalâde sarf-ı mesai eylemiş ve Kırşehir’nden infikakına (ayrılışına) kadar bütün kuvvet ve mevcudiyetini mücâhede-i milliyeye hasr ve vakf eylemiştir.*”³¹ Bu cümlelerden de anlaşılacağı gibi İhsan Bey, Millî Mücadele’nin başından beri içinde bulunmuş ve canla başla çalışmıştır. Kırşehir Cumhuriyet Halk Fırkası’nın Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne yaptığı bu teklif, başkan Kâzım Paşa tarafından 23 Mart 1926 tarihinde Başbakanlığa gönderilmiştir. Başbakanlık bu yazıyı 24 Mart’ta Dâhiliye Vekâleti’ne göndererek görüş sormuştur. Dâhiliye Vekâleti 31 Mart 1926 tarihinde uygun görüş bildirmiştir. Bakanlar Kurulu da 1 Nisan 1926 tarihinde yaptığı toplantıda teklifi uygun görmüştür. Bu görüş Başbakan imzasıyla 1 Nisan 1926’da Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne gönderilmiştir.³² Meclis Müdafaa-i Milliye Encümeni’nin 29 Nisan 1926 tarihli mazbatası ile bazı şahıslara verilecek İstiklâl Madalyası teklifleri görüşülerek karara bağlanmıştır. Meclisin 3 Mayıs 1926 tarihli 94. içtimanının 1.celsesinde yapılan görüşmelerde teklif kabul edilmiştir.³³ Mecliste kabul edilen teklife istinaden İhsan Bey’e İstiklâl Madalyası verilmesi uygun görülmüştür. İstiklâl Madalyası Vesikası’nda şu ifadeler bulunmaktadır: “*Mücadele-i Milliye’de mesbuk hizmetinden Dolayı TBMM’nin 7.5. 1926 tarihinde vuku bulan 94. inikadının birinci celsesinde aşağıda hüviyeti yazılı bulunan İhsan Bey’e Beyaz Şeritli İstiklâl Madalyası verilmiştir.*”³⁴ Ancak meclis zabıtlarında bu tarih 3.5.1926 olarak kayıtlıdır. Muhtemelen daha sonra hazırlanan ve-

³¹ BCA. , 030.10.195.335.1- 4.

³² BCA. , 030.10.195.335.1 -1, 2,3; 030.10.195.335.16-1, 2.

³³ II. Devre TBMM Zabıt Ceridesi, TBMM Matbaası, Ankara(b.t.yok), cilt:25, s. 19.

³⁴ Bakınız ekler: Cumhurbaşkanı Fahri S. Korutürk imzalı “*İstiklâl Madalyası Vesikası*”

sıkaya bu tarih yanlış çevrilerek geçirilmiştir. Ölümünden sonra madalya oğlu Ahmet Cemalettin Pehlivanlı'ya intikal etmiştir.³⁵

D- ŞAHSİYETİ:

Vefatı dolayısıyla Ulus Gazetesi'nde imzasız olarak yayınlanan yazıda şahsiyeti ile alakalı şu ifadeler kullanılmıştır: *"...kendisini memleket meselelerine ivazsız ve garazsız vakfetmiş müstesna insanlardan biriydi. Millî Mücadele yıllarında Kırşehir Müdâfaa-ı Hukuk Cemiyeti Reisliği yaptığı günlerden başlayarak gözünü ebediyen kapadığı ana kadar durmadan ve yılmadan bu memlekette hürriyet ve demokrasinin gerçekleşmesi için sönmeyen bir ateş, azalmayan bir heyecanla didinmekten geri kalmamış bir idealistti. Birçok hayır cemiyetinde ve dernekte genç nesillere örnek olacak bir diğergamlıkla çalışmıştır. Eşine az rastlanır ideal aile reislerinden biri olan müteveffa, küçüklere şefkat gösterme ve gençlere büyük insan muamelesi yapma alanında da tam bir örnekti. Yalnız çocuklarının, torunlarının, gelin, damat ve yeğenlerinin değil, bütün çevresinin kendisine hayran olduğu bir insandı. Fert olarak hoş görürlük timsali, başkalarının fikirlerine ve hürriyetine saygı gösterme hususunda anadan doğma demokrat ruha sahip olan Pehlivanlı, toplumun hürriyetlerine el uzatan müstebit idarelerin ise, yılmaz bir düşmanı ve bıkmaz bir mücadelecisiydi. Son günlerde onun kafasını ve ruhunu tamamen işgal etmiş olan mesele, yeni anayasa ve kurucu meclisti. 6 Ocak gününü, bayramı iple çeken bir çocuğun ruh haleti içinde heyecanla beklemekte idi."*³⁶ İhsan Bey'in şahsiyetini, vatanseverliğini, işine olan bağlılığını, memlekete ve millete olan hizmet aşkını bu cümleler çok güzel ifade etmektedir.

E-AİLESİ VE VEFATI:

Ahmet İhsan Bey'in eşi Gülsüm Hanım'dır. Çocukları Mehmet Burhanettin, Meliha, Ahmet Cemalettin, Mustafa Kemal, Selahattin ve Jale'dir.³⁷

³⁵ Bakınız ekler: Cumhurbaşkanı Fahri S. Korutürk imzalı "*İstiklâl Madalyası Vesikası*"

³⁶ "*Dost İhsan İhsan Pehlivanlı*", Ulus, 5 Ocak 1961, 4. yıl, no:13418, s.2.

³⁷ A.g.a., MT. No:108.718 numaralı sicil dosyasındaki "*hizmet cetveli*" ve Balışeyh Nüfus Müdürlüğü'nün 17.01.1961 tarihli "*Nüfus Künye Kaydı*"(Eşi Gülsüm Hanım'ın doğum tarihi:1308 (1892), Ölüm tarihi: 29 Eylül 1951. Oğlu Mehmet Burhanettin'in doğum tarihi: 1331 (1915), Ölüm tarihi: 7 Kasım 1940. Kızı Meliha'nın doğum tarihi:1330 (1914), ölüm tarihi: 27 Ağustos 1981. Oğlu Ahmet Cemalettin'in doğum tarihi:1334 (1918), ölüm tarihi: 26 Temmuz 1993. Oğlu Mustafa Kemal'in doğum tarihi 1336 (1920) ve halen sağdır. Oğlu Selahattin'in doğum tarihi: 1339 (1923), ölüm tarihi:?. Kızı Jale'nin doğum tarihi 1926 olup halen sağdır.)

İhsan Bey 3 Ocak 1961 yılında(Salı gecesi) kısa süren bir kalp krizi sonucu Ankara’da vefat etmiştir.³⁸ Vefatı Ulus Gazetesi’nde “*acı bir kayıp*” şeklinde duyurulmuştur. İlândaki fotoğrafının altında “*devlet şurası(Da-nıştay) üçüncü daire başkanlığından emekli, ikinci ve üçüncü devre Ankara Milletvekili İhsan Pehlivanlı dün vefat etmiştir. CHP Genel Sekreteri İsmail Rüştü Aksal, dün akşam merhumun ailesini ziyaret ederek baş sağlığı dilemiştir*”³⁹ diye yazılıdır. Merhum 5 Ocak Perşembe günü Öğle Namazını müteakip, Hacı Bayram-ı Veli Camii’nde kılınan cenaze namazından sonra Ankara’da Cebeci Asrî Mezarlığı’na defnedilmiştir.⁴⁰

³⁸ Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, TBMM Vakfı yayın no:3, TBMM-II. Dönem,1923 -1927, III. cilt, Ankara 1995, s.83.

³⁹ “*Acı bir Kayıp*”, Ulus, 5 Ocak 1961, 41. yıl, no:13418, s.1.

⁴⁰Ölümünden sonra emekli maaşı kızı Meliha Hanım’a 1 Şubat 1961 tarihi itibariyle tahsis edilmiştir. Sayıştay’ın 7 Şubat 1961’de tescil ettiği 183 lira 41 kuruş maaşını kızı almaya hak kazanmıştır. Kızı Jale Hanım da eşi Başbakanlık Umum Murakabe Heyeti uzmanlarından Fevzi Cönger’in ölümü üzerine, 12 Mayıs 1966 tarihi itibariyle babasının maaşını almaya hak kazanmıştır. Meliha ve Jale hanımlara ayrı ayrı 183.41 lira aylık bağlanmıştır.